

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Disp. III. De modo quo Angeli corpora assumunt ,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

dotis, quæ ex triplici capite summopere commendatur. Primò, quòd imperium in animas exercet, & potestatem ligandi atque solvendi habeat, ut dicitur Math. 16. Secundò, quòd myſtico Chriſti corpori, videlicet Eccleſiæ, dominetur: hanc enim expiat ſacerdos, illuſtrat, perficit, ac deificat, ut docet Dionyſius in libro de Eccleſ. Hierarch. Hinc ſacerdotes diſti ſunt Theurgi, id eſt, Deos facientes. Unde Eccleſ. 7. eodem præcepto jubemur & Deum, & ſacerdotem honorare: & in Conſtitutionibus Apoſtolicis Clementis Romani, libro ſecundo cap. 29. decernitur Episcopos debere honorari ut Deos. Tertio, Sacerdos ipſi etiam vero Chriſti corpori imperat: quia ipſum (ut loquitur Hieronymus Epit. ad Heliodorum) ſacro ore conſecrat, & ad eius verbum, præſens altari ſiſtitur ipſum Dei Verbum, per quòd omnia facta ſunt. Hinc merito celebratur illa ſententia, quæ d. Auguſtino, & S. Gregorio tribuitur: *O magna Sacerdotum dignitas, in quarum manibus, velut in utero Virginis, Chriſtus quotidie incarnatur!* Addit Chryſoſtomus: *Quod Angeli videntes horreſcunt, neque libere audent intrare, propter emicantem inde ſplendorem, hoc nos paſſimur, hinc unimur: & quòd longè mirabilis eſt, huic imperamus, huic præcipimus; & obediens dei voci hominis, ut dicitur Joſue 10.* Hinc S. Ephrem ſacerdotium appellat *ſerpendum miraculum, omnium ornamentorum præſantiſſimum, bonorum omnium quæ in hominibus ſunt apicem, divinarum quoddam, omniumque quæ inter homines experitur, velut extremam metam.* Et Theophanes Niſſenus ait: *Sacra myſteria Angelis ſunt amabilia & formidanda, ipſumque ſacerdotium venerantur.* Nec mirum: Angelis enim Deus denegavit, quòd ſacerdotibus magnifico dono conceſſit. Illi auguſtiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum adorant, hi celebrant & conſecrunt: illi ſanctos colunt, illi homines ſanctificant: illi Deum in hominibus glorificant, hi homines deificant: illi denique manna conſecrunt, & Iſraelitico populo ministrant; iſti verò panem & vinum in corpus & ſanguinem Chriſti convertunt, ac fidelibus diſtribuant.

Erant olim Cherubini & in Tabernaculo Moysi, & in Templo Salomonis; ſed in Tabernaculo ſupra propitiatorium, in Templo autem inſià propitiatorium conſtituti. Quorum verò hæc ſane quia in Tabernaculo, hoc eſt in Synagoga, non formidabant Angeli divinis ſe ingerere ſacrificiis; ut patet in ſacrificio Manuë, de quo dicitur: *Cumque ascenderet flamma altaris in celum, Angelus pariter in flamma aſcendit.* At verò in Templo, hoc eſt in Eccleſia, ſacrificium Euchariſtiæ, & ſacerdotes ejus niſtros ad eò venerantur Angeli, ut proni in terram ſe dejiciant, inſià propitiatorium conſtituti: hos enim ſæpe in terram pronos, demiffis vultibus ante altare, in Eccleſia videntur ſanctiſſimi viri, ut refert Chryſoſtomus. Licet ergo in donis naturalibus Angeli hominibus ſuperiores exiſtant, in quibusdam tamen donis gratuitis & ſupernaturalibus, ut in unione hypſtatica, & ſacerdotii dignitate, natura humana Angelicam ſuperat.

Corollarium ex dictis.

Ex dictis inferri poteſt, Angelorum naturam non eſſe ſimpliciter in perfectione infinitam, licet poſſit dici infinita ſecundum quid.

Prima pars hujus corollarii patet ex dictis: nam cum Pfal. 8. dicatur hominem eſſe paulò inferioriorem Angelis; & manifeſtum ſit naturam

humanam eſſe in omni ſua perfectione & operatione finitam; etiam evidens eſt, quòd Angeli non ſunt in perfectione aut virtute ſimpliciter infiniti: alioquin non paulò minus, ſeu aliquo parvo gradu, diſtarent homines ab Angelis, ſed infinita diſtantià; nam omne infinitum actu excedit infinita diſtantià quòdquid finitum eſt.

Natura ergo Angelica multipliciter finita eſt. Primò quantum ad eſſentiam, quæ ex genere & differentia conſtat. Secundò quantum ad eſſe, quòd ab ejus eſſentia diſtinguitur. Tertio quantum ad potentiam, quæ finitam habet activitatis ſphæram. Quarto quantum ad ſcientiam & voluntatem, quæ limites ſuos habent. Quintò quantum ad locum; non enim ſunt ubique, ſed ſolum ubi operantur, ut infra patebit. Ideò ut nota Dionyſius de celeſti Hierar. cap. 15. apud Ezechielem, & alios Prophetas, Angeli geometrica geſtaut instrumenta, menſuras ſcilicet & cubitos, quibus nedum templi altitudinem & longitudinem metiantur, ſed etiam oftendant, finitam eſſe propriam eorum naturam & potentiam. Id enim ſolum termino caret (inquit Damascenus) quòd minimè creatum eſt; omnis autem res condita, à Deo conditore terminatur.

Quòd verò natura Angelica ſit infinita ſecundum quid, docet D. Thomas hic art. 2. ad 4. his verbis: *Omnis creatura eſt finita ſimpliciter, in quantum eſſe ejus non eſt abſolute ſubſiſtens, ſed limitatur ad naturam aliquam cui advenit. Sed nihil prohibet aliquam creaturam eſſe ſecundum quid infinitam. Creatura autem materiales habent infinitatem ex parte materie, ſed finitatem ex parte forme, quæ limitatur per materiam in qua recipitur. Subſtantie autem immateriales create, ſunt finite ſecundum ſuam eſſe, ſed infinite ſecundum quòd eorum forma non ſunt receptæ in alio: ſicut ſi diceremus albedinem ſeparatam exiſtente, eſſe infinitam, quantum ad rationem albedinis, quia non contrahitur ad aliquod ſubjectum. Eſſe tamen ejus eſſet finitum, quia determinatur ad aliquam naturam ſpecielem. Et propter hoc dicitur in libro de cauſis, quòd intelligentia eſt finita ſuperius, in quantum ſcilicet recipit eſſe à ſuo ſuperiori: ſed eſt infinita inferius, in quantum non recipitur in aliqua materia.* Hæc S. Doctor: quibus verbis utramque partem corollarii & docuit, & probavit.

DISPUTATIO III.

De modo quo Angeli corpora aſſumunt.

Ad quaſtionem 51. D. Thomæ.

Postquam D. Thomas quaſt. 50. Angelorum ſubſtantiam abſolute conſideravit, quaſt. ſequenti eam in ordine ad corpora contemplatur; & quaerit primò, utrum Angeli habeant corpora naturaliter ſibi unita: de quo ſuſcepimus diſp. præcedenti. Secundò quaerit, an illi aſſumant corpora? & reſponder affirmativè, impugnatque errorem quorundam antiquorum, qui dicebant omnes Angelorum apparitiones in Scriptura relatas, contigiſſe in viſione Prophetiæ, hoc eſt ſecundum imaginationem, & nunquam in aliquo ſenſibili corpore. Illud enim (inquit) quòd imaginarià viſione videtur, eſt in ſola imaginatione videntis: unde non videtur indifferenter ab omnibus. Scriptura autem divina ſic introducit interdum Angelos apparentes, ut communiter ab omnibus

It bus

bus viderentur. Sicut Angeli apparentes Abraha, visi sunt ab eo & tota familia ejus, & à Loth, & à civibus Sodomorum. Similiter Angelus qui apparuit Tobie, ab omnibus videbatur. Ex quo manifestum fit hujusmodi contigisse secundum corpoream visionem... tunc autem visione non videtur nisi corpus. Cum igitur Angeli neque corpora sint, neque habeant corpora naturaliter sibi unita, ut ex dictis patet, relinquatur quod interdum corpora assumant.

2. Dices, Non videri necessarium, ut quod ab omnibus indifferenter videtur, secundum visionem corpoream videatur: nam quid impedit Angelum immutare simul omnium qui occurrunt imaginationes? in quo casu videretur ab omnibus indifferenter, & tamen per visionem imaginariam.

3. Sed contra: Verisimile non est, posse Angelum virtute propria immutare indifferenter omnes concurrentium imaginationes, aut totius alicujus multitudinis: quia hæc immutatio requirit actionem continuatam, quæ producatur & diu conservetur species in omnibus hujusmodi imaginationibus: actio autem Angeli, utpote finita & limitata, non videtur ita posse simul ad diversa ferri.

Adde, Christo Domino apparuisse Dæmonem visibiliter; & tamen non potest dici illum habuisse potestatem immutandi illius phantasiam. Item ante peccatum in statu innocentia Diabolus potestatem non habebat immutandi hominum phantasiam, & tamen visibiliter Evæ apparuit, sub figura serpentis, & per consequens secundum visionem corpoream, non verò imaginariam. Sed pro majori hujus materia declaratione, quædam difficultates breviter hæc resolvenda sunt.

4. Quereres ergo primò, quæ requirantur ut corpus dicatur ab Angelo assumptum?

Respondeo primò, requiri ut corpus assumptum uniatur Angelo: quia assumere, idem est ac ad se sumere, seu sibi unire, ut ait D. Thomas quæst. 6. de potentia art. 7. ad 1. Secundò, quòd ei uniatur, ut motor mobili: non enim ei potest uniri, ut forma materiae, cum sit natura totalis & completa, neque unione hypostatica, cum nulla personalitas, præter infinitam, possit terminare alienam naturam, ut suppono ex Tractatu de Incarnatione. Hæc tamen conditio non sufficit, aliàs Angeli moventes corpora cœlestia, dicerentur illa assumere: sed insuper requiritur, quòd Angelus corpus assumptum ita formet & moveat, ut per ipsum nobis representet proprietates intelligibiles, vel suas, vel superiorum Angelorum, vel ipsius Dei, quando ejus personam gerit ut legatus illius. Ex quo inferes, quòd licet, regulariter loquendo, Angeli nō assumant corpus alicujus veri animalis; quia ut ait D. Thomas hic art. 3. ad 2. non ita congruè eorum proprietates & opera spiritualia designantur per tale corpus, ac per corpus quod non habet veritatem illius naturæ quam ostendit; possunt tamen illa assumere, quia per ea possunt representare personas & proprietates Angeli; sicut per proprietates columbae, quæ super Christum baptizatum in Jordane apparuit, persona Spiritus sancti, ejusque effectus designabantur, ut docet D. Thomas 3. p. quæst. 39. art. 7. ad 3. & fusè

Dig. 5. §. 1. Tractatu præcedenti exposuimus, disserendo de variis Spiritus sancti apparitionibus.

Quereres secundò: ex qua materia formentur corpora assumpta ab Angelo, & quâ virtute?

A. Respondeo quoad primùm, Angelos posse formare corpora assumpta, ex quolibet elemento, imò & ex pluribus commixtis: cum omnia corpora Angelis obediant quoad motum localem: magis tamen competere, quod ex aëre corpus assumant, quia ut ait S. Thomas quæst. 6. de potentia art. 7. ad 7. Aer potest inspirari facilliter, & sic figuram recipere & retinere, & per alicujus lucidi corporis oppositionem, diversimode colorari, sicut in nubibus patet. Addit ibidem, idem esse dicendum de vapore & fumo, qui in aëris naturam tendunt, eique maximè assimilantur; unde propterea aliquando dæmones, in corporibus assumpti apparentes, sulphureum vel picetum odorem exhalant.

Quoad secundum verò respondet idem S. Doctor hic art. 2. ad 3. quòd Angeli assumunt corpora ex aëre, condensando ipsum virtute divina. Per virtutem autem divinam, quidam eam intelligunt, quæ Angeli à Deo acceperunt simul cum natura: virtutem enim naturalem & propriam Angelorum ad hoc sufficere colligitur ex eodem Angelico præceptore quæst. 6. de potentia art. 7. ad 10. Dicit etiam potest, D. Thomam loqui de apparitionibus supernaturalibus Angelorum, quales fuerunt factæ Abraha, Tobie, Danieli, & B. Virgini: in his enim virtute divina & supernaturali, formata fuisse corpora assumpta ab Angelis beatis, valde probabile est. At cum Dæmones assumunt corpora ad peccandum, & tentandum homines, non est credibile virtutem supernaturalem & divinam illis adesse, ut talia corpora forment. Formant ergo illa, virtute propria, saltem applicando activam passivis: quâ etiam ratione, eos vera animalia efficere posse, ea scilicet quæ sine semine generari possunt, docet D. Thomas infra qu. 114. art. 4. dicens, quòd magi Pharaonis, per virtutem Dæmonum, veros serpentes & ranas fecerunt.

Querunt etiam hic aliqui, utrum anima separata possit propria virtute assumere corpus, & in eo visibiliter hominibus apparere?

Respondeo id non posse naturaliter: quia ut docet D. Thomas infra quæst. 117. art. 4. animal non movet localiter nisi corpus vivificatum, quod patet ex eo quòd si aliqua pars corporis animati mortificetur, non amplius obedit animæ ad motum localem: Sed anima separata non potest naturaliter aliquid corpus vivificare, ut patet: Ergo neque potest naturaliter illud assumere, & localiter movere. Dixi, naturaliter, quia id posse virtute divinitus & supernaturaliter ei communicatâ, extra dubium est; hancque virtutem supernaturalem ex vi status beatifici animas Sanctorum permanenter habere, ac proinde posse apparere hominibus, cum voluerint, satis probabile est: secus animas damnatorum. Unde ista non possunt apparere hominibus, cum volunt; & quando illis apparent, hoc fit ex speciali dispositione divina providentiæ, quæ virtutem supernaturalem ad assumenda & movenda corpora, per modum transeuntis tunc illis communicat.

In articulo 3. quærit D. Thomas utrum Angeli in corporibus assumptis vitæ sensitivæ opera exercere valeant? Et respondet illos in corporibus assumptis operationes vitales non elicere; cum in hujusmodi corporibus vitæ sensitivæ non vivant, nec potentias sensitivas habeant: posse tamen aliquas actiones similes vitalibus, quoad motum localem, aut terminum ejus, non quoad vitalia-

ARTICULUS PRIMUS.

Quanam sit Angelis proxima ratio existendi in loco, tam connaturali, tam violento?

S. I.

Quibusdam premisis referuntur sententia.

Supponit titulus Angelos esse in loco. Hoc autem dupliciter potest intelligi: Primò per commensurationem ad ipsum locum; in quo sensu nulla res spiritualis potest esse in loco: nam cum locus sit superficies corporis ambientis, & consequenter aliquid extensum; illud tantum potest esse in loco per commensurationem ad ipsum, quod habet in se extensionem quantitativam. Secundo potest aliquid dici esse in loco, quatenus est indistans & realiter præfens corpori quod dicitur locus; & in hoc sensu D. Thomas in 1. dist. 57. quæst. 3. art. 1. asserit esse de fide quòd Angeli sint in loco: quia, inquit, secundum fidem nostram ponimus Angelos immediate circa nos operari: agens autem & passum debent esse simul, ut docet Philosophus 7. Physic. & Angelus, ut ait Damascenus libro 2. fidei cap. 3. est ubi operatur. Querimus ergo, quanam sit ratio formalis proxima, per quam Angelus existit in loco, tam connaturali, quam violento? Pro cuius declaratione.

Suppono secundò, duplicem nos posse assignare rationem formalem & proximam alicujus concreti; unam quæ prædictum concretum constituit formaliter in esse talis; quomodo color constituit formaliter coloratum, & relatio similitudinis inter duo alba, constituit illa propriè & formaliter similia, & magis ad propositum, ubi circumscriptivum constituit corpus in loco existens; aliam verò per quam idem concretum constituitur, non proxime formaliter, sed tantum causaliter & fundamentaliter in esse talis; ex eo quòd est proxima ratio causans & fundans rationem formalem & formaliter constitutam; ut in exemplis allatis ratio mixti est ratio proxima causaliter constituens duo alba similia, & contactus quantitativus est ratio proxima causaliter constituens corpus in loco, & fundans ipsam ubicationem.

Suppono tertio, locum corporeum in quo dicitur existere Angelus, duplicem distingui: unum ipsi connaturalem, alterum illi violentum, sive præternaturalem. Locus connaturalis Angelo dicitur ille ad quem liberè se applicat per suam voluntatem, subindeque quem sibi subicit: violentus verò, in quo non se liberè collocat, sed contra suam voluntatem collocatur, subindeque cui subicitur; qualis est v. g. ignis inferni, respectu Daemonum. Inquirimus ergo, quæ sit ratio proxima, ex qua Angelus causaliter & fundamentaliter habet esse in loco, tam connaturali, quam violento?

Prima sententia docet, rationem formalem causaliter proximè & immediatè tribuentem Angelo quòd sit in loco, esse ipsam substantiam Angeli secundum se consideratam, sive ex vi propriæ lineæ. Ita Scotus, ejusque Discipuli, quos sequuntur Molina, Valentia, aliique ex Recentioribus.

Secunda assignat pro fundamento talis ubicationis & præsentia, modum aliquem unionis, per

T r 2

vitalitatem, exercere; v. g. locutione, quoad formam qui ex collisione aeris caufatur; & motum progressivum, quantum ad terminum, qui est ubi. Unde idem S. Doctor ibidem in resp. ad 5. docet quòd comestio Christi, post resurrectionem, fuit vera comestio: quia licet cibus non converteretur in substantiam ejus, sed resolveretur in præjacentem materiam, tamen Christus habebat corpus talis naturæ in quod posset cibus converti. Quare optime ait Gregorius, quod Christus comedit, ut per effectum comestionis, veritas pateret carnis. Comestio verò Angelorum, cum in assumptis corporibus apparuerunt Abrahamæ & Tobia, non fuit vera comestio, sed figurativa spiritualis comestionis: quia cibus ab illis sumptus, neque convertebatur in corpus assumptum, neque corpus illud talis erat naturæ in quod posset alimentum converti. Hinc Angelus Raphael dixit Tobia: *Cum essem vobiscum, videbar quidem manducare & bibere, sed ego potui invisibilis & cibo uti. Quem cibum & potum invisibilem Nazianzenus in lib. de laudibus virginitatibus, loquens de Angelis, ita explicat:*

Optimus hic cunctis cibus est, ut Numine Summo Exsistent mentem, Triadisque in lumine lucem lumen sam excipiunt.

Accedit D. Bernard. Serm. 30. in Cantica dicens. *Lacryme penitentium vinum sunt Angelorum: quia in illis est odor vite, sapor gratie, gustus indulgentia, sanctorum redemptio innocentiæ, reconciliationis jucunditas, & serenitas conscientia suavis.*

Querunt hic aliqui, an Demones in corporibus assumptis generare possint?

Respondeo eos non posse generare generatione vitali & propriè dictâ, cum vitæ sensitivæ expertes sint, & proprium semen habere non possint: illos tamen posse esse generationis ministrum, & generare ministerialiter, movendo sicut semen humanum de loco in locum. Ut enim notat D. Thomas hic art. 3. ad 6. potest Daemon in corpore assumpto fieri succubus ad virum, & ab eo semen recipere, & postea faciendum se incubum ad mulierem, semen susceptum utero ejus infundere: sicutque postea ex tali semine, Daemonis ministerio in utero feminae initio, generari fetus; qui tamen filius Daemonis dici non debet, sed illius hominis à quo est semen acceptum, ut ibidem observat S. Doctor.

DISPUTATIO IV.

De loco Angelorum.

Ad questionem 52. D. Thomæ.

Comparatâ Angelorum substantiâ ad corpora, quæ ab illis assumuntur, mox eam D. Thomas considerat in ordine ad loca quibus sunt præsentem; & querit primò, utrum Angelus sit in loco? Secundo utrum possit esse in pluribus locis simul? Tertio, utrum plures Angeli possint esse in eodem loco? Circa quæ graves occurrunt difficultates, sequentibus articulis discutendæ & resolvendæ.